

Deze meditatie staat ook online op <https://youtu.be/WYRwrFJz9ks>

De bezem erdoor

Meditatie door Heleen Ransijn (predikant, Protestantse Kerk William Tyndale-Silo, Vilvoorde)

Intro: Zoekend naar licht (NLB 1005)

Zoekend naar licht hier in het duister,
zoeken wij U, waarheid en kracht.
Maak ons uw volk, heilig, vol luister,
schijn in de donkere nacht.

Christus, ons licht,
schijn door ons heen, schijn door het duister.
Christus, ons licht,
schijn ook vandaag, hier in uw huis.

Welkom en bemoediging

Geliefde mensen van God,

Van harte welkom in deze online viering van de samenwerkende VPKB-gemeenten van Leuven, Mechelen-Noord, Mechelen-Zuid en Vilvoorde. Bijna een jaar hebben we al te maken met beperkingen vanwege het Corona-virus. Bijna een jaar al dat we niet bij elkaar kunnen komen om te bidden, te zingen en het Woord te horen. En wennen doet het niet, om in een camera te spreken in plaats van tot mensen die in de kerk zitten....

Vandaag is de derde zondag van de Veertigdagentijd, de tijd waarin we toeleven naar het lijden en de dood van Jezus, én naar zijn opstanding. Die werpen in de lezing van vandaag hun schaduw al vooruit, als Jezus zijn eigen lichaam vergelijkt met de tempel. Hij doet dit vlak nadat hij in de eigenlijke tempel, dat huis van gebed, toestanden heeft aangetroffen die v er af staan van de dienst aan God.

En ook in deze online zondagsviering
is onze hulp in de naam van de ENE
die hemel en aarde gemaakt heeft
die trouw blijft, zolang er dagen zijn
en die niet loslaat wat zijn hand ooit begon.

Genade, barmhartigheid en vrede zij u
van Hem die was en die is en die komt,
en van Jezus Christus onze Heer en Broeder.
Amen.

Lied: J esus le Christ (Taizé)

J esus le Christ, lumière intérieure
Ne laisse pas les ténèbres me parler
J esus le Christ, lumière intérieure
Donne-moi d'accueillir ton amour

Jezus, U bent het licht in ons leven,
laat nimmer toe dat het duister tot mij spreekt.
Jezus, U bent het licht in ons leven,
open mij voor Uw liefde, o Heer.

Kyriegebed

Gij, Allerhoogste God,
Wij komen hier v or u zoals wij zijn,
met al onze pijn en al onze zorgen.
Wij durven ook hier v or u te komen
omdat Gij niet ziet naar uiterlijke schijn.

Uw huis is geen huis van kopen en verkopen
maar een huis van gebed,
een huis waarin wij bij elkaar mogen komen als zusters en broeders.
Juist nu wij niet samen kunnen komen in uw huis
vragen wij om uw ontferming.

Ontferm u, als wij uit het oog verliezen
wat het betekent om kind van U te zijn.
Ontferm u, als wij ons laten verleiden
om ons hoger te achten dan wie aan de kant staat.
Ontferm u, als wij bitter dreigen te worden
wanneer wij zelf aan de kant staan.

Gij, Vader en Moeder van ons allen,
Zie naar ons om en ontferm u over ons.

Lied: Jésus le Christ (Taizé)

Voor de kinderen.... met Willem (William Tyndale)

De kinderen van de Zondagsschool van Vilvoorde hebben hem al ontmoet: Willem, of zoals hij eigenlijk heet, William Tyndale. In de kerk van Vilvoorde is ook een museum, dat over hem gaat. William Tyndale kwam vijfhonderd jaar geleden uit Engeland naar Duitsland, reisde vervolgens naar België en kwam uiteindelijk in Vilvoorde terecht. Het was zijn droom dat iedereen de Bijbel zou kunnen lezen. Maar in zijn tijd was de Bijbel er nog niet in het Engels (of het Nederlands). Hij begon daarom aan een vertaling van de Bijbel. Voor de kleine en grote kinderen van Leuven, Mechelen-Noord, Mechelen-Zuid én Vilvoorde stelt Willem zich nu voor en vertelt hij iets meer over de evangelielezing van vandaag.

Evangelielezing: Johannes 2,13-22

¹³ Kort voor Pesach, het Joodse paasfeest, reisde Jezus naar Jeruzalem. ¹⁴ Daar trof hij op het tempelplein de handelaars in runderen, schapen en duiven aan, en de geldwisselaars die daar altijd zaten. ¹⁵ Hij maakte een zweep van touw en joeg ze allemaal de tempel uit, met hun schapen en runderen. Hij smeedt het geld van de wisselaars op de grond, gooide hun tafels omver¹⁶ en riep tegen de duivenverkopers: 'Weg ermee! Jullie maken een markt van het huis van mijn Vader!' ¹⁷ Zijn leerlingen dachten aan wat er geschreven staat: 'De hartstocht voor uw huis zal mij verteren.'

¹⁸ Maar de Joden vroegen: 'Met welk teken kunt u bewijzen dat u dit mag doen?'¹⁹ Jezus antwoordde hun: 'Breek deze tempel maar af, en ik zal hem in drie dagen weer opbouwen.' ²⁰ 'Zesenveertig jaar heeft de bouw van deze tempel geduurd,' zeiden de Joden, 'en u wilt hem in drie dagen weer opbouwen?' ²¹ Maar hij sprak over de tempel van zijn lichaam. ²² Na zijn opstanding uit de dood herinnerden zijn leerlingen zich dat hij dit gezegd had, en zij geloofden de Schrift en alles wat Jezus gezegd had.

Lied: Met de boom des levens (NLB 547)

1. Met de boom des levens wegend op zijn rug
droeg de Here Jezus Gode goede vrucht.
Refrein:

Kyrie eleison,
wees met ons begaan,
doe ons weer verrijzen
uit de dood vandaan.

2. Laten wij dan bidden in dit aardse dal,
dat de lieve vrede ons bewaren zal.

Refrein

3. Want de aarde vraagt ons om het zaad des doods,
maar de hemel draagt ons op de adem Gods.

Refrein

4. Laten wij God loven, leven van het licht,
onze val te boven in een evenwicht.

Refrein

5. Want de aarde jaagt ons naar de diepte toe,
maar de hemel draagt ons, liefde wordt niet moe.

Refrein

6. Met de boom des levens doodzwaar op zijn rug
droeg de Here Jezus Gode goede vrucht.

Refrein

Overweging

Geliefde mensen van God,

Dat was misschien even schrikken.

We zijn vaak zo gewend aan een beeld van Jezus als een vredelievende, milde, vergevingsgezinde mens. Maar niets daarvan in het verhaal dat we zojuist gehoord hebben. Hier “gaat Jezus helemaal door het lint”, om het zomaar te zeggen. Er vallen nog net geen doden. En dat allemaal in de tempel zelf, de heiligste plek van zijn volk.

Het is, met al z'n vreemdheid, kennelijk wél een belangrijk verhaal. Het is één van de weinige verhalen die in alle vier de evangeliën voorkomt. De evangelist Johannes, van wie we vandaag de versie horen, zet het trouwens op een andere plaats in zijn evangelie dan de drie anderen doen. Mattheüs, Marcus en Lucas zetten dit verhaal in de serie gebeurtenissen tussen de intocht van Jezus in Jeruzalem en het laatste Avondmaal. Maar zij laten Jezus dan ook alle drie pas in het laatste deel van hun evangelieverhalen opgaan naar Jeruzalem. Johannes lijkt daarentegen Jezus steeds heen en weer te sturen tussen Galilea, waar Jezus zelf vandaan komt, en Jeruzalem, het centrum van het geloof van Jezus en zijn volksgenoten. Nu is een evangelieverhaal nooit zomaar een verslag van wat er gebeurd is. Dat geldt voor alle vier de evangeliën. Het zijn alle vier verhalen die met een bedoeling zó zijn geschreven en niet anders. Dat betekent ook: als Johannes hier opeens Jezus van Galilea naar Jeruzalem stuurt, en niet pas in het laatste deel, moet hij daar z'n redenen voor hebben.

In zo'n geval is het vaak verhelderend om te kijken wat er aan vooraf ging. Dat is in dit geval: de bruiloft in Kana, waar Jezus water in wijn doet veranderen. Johannes noemt dat: het begin van de tekens. Nu is Kana in Galilea, de streek van Jezus zelf. Galilea ligt in het noorden. En onder de vrome volksgenoten van Jezus heeft het niet zo'n beste naam. Het ligt aan de ene kant dicht aan tegen het gebied van de steden Tyrus en Sidon, en aan de andere kant tegen het zogeheten 'tien-steden-land' in het tegenwoordige Syrië en Jordanië. Beide waren niet-Joodse gebieden. In de tijd van Jezus waren het gebieden met een sterke Griekse invloed. Beide hadden in het verleden ook nogal wat invloed gehad op Galilea, dat als gevolg als half-heidens werd beschouwd door vrome Joden in Jeruzalem. En het is net daar, in dat half-heidense Galilea, waar Jezus zijn werk begint. Door te zorgen dat een feest ook werkelijk een feest kan zijn. En let wel, Johannes stelt Galilea helemaal niet als half-heidens voor. In het verhaal over Kana noemt hij nadrukkelijk dat de watervaten daar zijn vanwege het Joodse reinigingsgebruik.

Daar tegenover staat Jeruzalem. De stad van de tempel. Het onbetwiste middelpunt van de Joodse godsdienst in de tijd van Jezus. En dan is ook nog het Pesach op handen, het grootste feest van het hele jaar. Maar daar, op die heilige plaats, in die heilige tijd, daar is iets heel on-heiligs aan de hand.

“Wat hij in het heiligdom vindt, zijn de verkopers van runderen, schapen en duiven, en de muntwisselaars die daar zijn gezeten”, zo vertaalt Pieter van Oussoren het in zijn Naardense bijbel. En die verwoording, die heel dicht bij het oorspronkelijke Grieks gebleven is, suggereert wel haast dat je daar iets anders zou verwachten dan wat Jezus daar vindt. Op de heiligste plaats van het hele toenmalige Jodendom wordt de boventoon gevoerd door handel en geld verdienen. Die runderen, schapen en duiven waren bestemd voor de offerdienst, en de muntwisselaars waren daar om Romeins geld om te wisselen voor Joods geld, omdat munten met de beeltenis van de keizer niet toegestaan waren voor de geldelijke bijdragen aan de tempel. Dus helemaal los van de tempeldienst stond het allemaal niet. Maar intussen werd er ook door de priesters een aardige duit verdiend aan de verkoop van offerdieren en het wisselen van geld. En het ligt voor de hand dat dit ook voor ongelijkheid zorgde bij de gelovigen die naar de tempel toe kwamen.

Stel nou dat je geen geld had en daarom met een lam uit je eigen kudde naar de tempel kwam voor de offerdienst. Dan liep je kans dat jouw eigen lam door de priesters werd afgekeurd als niet geschikt voor het offer, en werd je verplicht om een lam te kopen in de tempel zelf - waar je dus geen geld voor had.

Het is deze corruptie van de dienst aan God, die Jezus woedend maakt. Even woedend, stel ik me zo voor, als Maarten Luther was toen hij zijn 95 Stellingen opstelde en aan de deur van de slotkapel van Wittenberg spijkerde. Ook bij Luther werd de eerste aanleiding van zijn verontwaardiging gevormd door de praktijken van het geloofscentrum uit zijn eigen tijd, waarbij grof geld werd verdiend aan de nood van de gelovigen. Aan die woede van Maarten Luther hebben we uiteindelijk de Reformatie te danken.

Nu is de corruptie van iets dat heilig zou moeten zijn, iets van alle tijden en plaatsen. In de tijd van Jezus waren het de handelaren in de tempel. In de tijd van Luther waren het de aflatverkopers, die mensen een plekje in de hemel verzekerden als ze maar betaalden. Het gebeurt ook buiten gelovig verband. En als we in onze eigen tijd bijvoorbeeld kijken naar wat moet doorgaan voor politiek debat - dan zien we al te vaak dat het politici niet te doen is om de *res publica*, de publieke zaak. Daarvan is ons woord ‘republiek’ afgeleid, maar het gaat om iets dat ook in een koninkrijk centraal zou moeten staan: het algemeen belang. De politieke arena wordt daarentegen al te vaak vooral gebruikt om macht en aanzien te vergaren, en zelfs ook voor geldelijk gewin. Macht corrupteert, zo zegt een oude wijsheid.

Jezus haalt bijna letterlijk de bezem door de tempel. En dat wekt natuurlijk reacties op. Die zijn vergeleken met zijn optreden bijna tam te noemen. Jezus wordt niet op zijn beurt de tempel uitgekuppeld, maar er wordt gevraagd met welk teken hij kan aantonen dat hij dit mag doen. Daar geeft Jezus niet eens direct antwoord op, maar hij daagt zijn ondervragers uit om de tempel af te breken, dan zal hij hem in drie dagen weer opbouwen. Dit is trouwens een terugkerend motief in het evangelie van Johannes: er lijkt daar nogal eens langs elkaar heen gepraat te worden. Vaak doordat Jezus in beelden spreekt en zijn gesprekspartners die vervolgens letterlijk opvatten, zoals ook hier gebeurt. Jezus - zo legt Johannes ons behulpzaam uit - geeft hier daarentegen een eerste verwijzing naar zijn eigen dood en verrijzenis. Hij zet zijn eigen leven in voor de dienst aan God, die hij ook in dit verhaal voor het eerst ‘mijn Vader’ noemt.

De heftige schoonmaak-actie van Jezus roept ons, zijn volgelingen, op om uiterst kritisch te zijn en te blijven op al die vormen waarin de wezenlijke dingen in ons leven - zeg maar: de heilige dingen - worden ingezet voor persoonlijk gewin, voor macht, voor kortzichtig eigenbelang. De werkelijke dienst aan God, dat is de dienst aan de meest kwetsbare mensen in onze wereld - zoals Jezus ons overal in de evangelieverhalen laat zien.

Waar die dienst aan de kant geschoven wordt, waar de nadruk komt te liggen op gewin, maar ook bijvoorbeeld op machtsspelletjes en op het eigen gelijk - daar mag en moet de bezem erdoor. Omwille van de werkelijke dienst aan God. Het zal je niet in dank worden afgenomen, als je daarvoor opstaat. Het werd ook Jezus niet in dank afgenomen. Maar het is wat onze Heer en Broeder van ons vraagt. Hij gaat ons hierin voor, op weg naar Pasen.

Moge het zo zijn.

Lied: De wijze woorden en het groot vertoon (NLB 1001)

1. De wijze woorden en het groot vertoon,
de goede sier van goede werken,
de ijdelheden op hun pauwentroon,
de luchtkastelen van de sterken:
al wat hoog staat aangeschreven
zal Gods woord niet overleven;
hij wiens kracht in onze zwakheid woont
beschaamt de ogen van de sterken.

3. Wie denken durft dat deze droom het houdt
een vlam die kwijnt maar niet zal doven
wie zich aan deze dwaasheid toevertrouwt
al komt de onderste steen boven:
die zal kreunen onder zorgen
die zal vechten in 't verborgen
die zal waken tot de morgen dauwt -
hij zal zijn ogen niet geloven

2. Zijn woord wil deze wereld omgekeerd:
dat lachen zullen wij die wenen
dat wonen zal wie hier geen woonplaats heeft
dat dorst en honger zijn verdreven
de onvruchtbare zal vruchtbaar zijn
die geen vader was zal vader zijn
mensen zullen and're mensen zijn
de bierkaai wordt een stad van vrede

Voorbeden

Gij, allerhoogste God,
Wij danken U omdat Gij een God zijt
voor wie geen 'aanzien des persoons' geldt
maar die ons liefheeft zoals wij zijn.
Wij danken U om Jezus, Uw Zoon, onze Broeder,
in wie Gij naar ons toe kwam als één van ons.
Wij danken U om Uw Geest
die ons voortdurend aanspoort om de weg van Jezus te volgen.

En wij bidden u:
voor onze zusters en broeders in woonzorgcentra en klinieken
- zij die daar wonen en zij die daar werken -
en die dagelijks geconfronteerd worden met de werkelijkheid van het Corona-virus.
Wij bidden u om veerkracht en uithoudingsvermogen,
om onderlinge liefde.

Voor onze zusters en broeders in vluchtelingenkampen,
in Griekenland, het Midden-Oosten, en waar ook ter wereld,
die hun huis, hun buurt, hun stad of dorp achter moesten laten
en dan al te vaak te maken krijgen met wantrouwen, vijandschap
en met mensen die profijt trekken van hun nood.
Wij bidden u ook voor onze broeders en zusters
in de straten van onze steden,
zonder dak boven hun hoofd, zonder verblijfspapieren of vaak ook allebei.

Wij bidden dat er toch uitkomst mag komen,
dat er mensen zijn die naast hen staan,
dat er plaatsen mogen komen waar zij welkom zijn.

Voor onze broeders en zusters
die in angst leven om te verliezen wat hen vertrouwd is
en die zich daarom afsluiten voor alles wat hen vreemd is.
Om open harten en luisterende oren,
om bevrijding uit de angst.

Wij bidden u voor onszelf, al bijna een jaar onder de beperkingen
vanwege het Corona-virus.

Wij bidden u om veerkracht en uithoudingsvermogen,
om onderlinge liefde.

Wij leggen u voor wat leeft in ons eigen hart
en wat wij vaak niet onder woorden kunnen brengen:
(stilte)

En wij bidden u met de woorden
die Jezus ons leerde:

Onze Vader die in de hemelen zijt

Uw Naam worde geheiligd

Uw Koninkrijk kome

Uw wil geschiede

Gelijk in de hemel also ook op de aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood

En vergeef ons onze schulden

gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.

En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.

Want van u is het Koninkrijk, en de kracht en de heerlijkheid

tot in eeuwigheid. Amen.

Slotlied: Vonkje van hoop (NLB 427)

Vonkje van hoop diep in mij,
lieve God, wakker het aan
tot een vlam van vertrouwen

Wakker aan, wakker aan,
dat wij gaan in vurige liefde,
vonken die overslaan

Zegenbede

Op de grens van binnen en buiten

zendt onze grote voorganger Jezus ons uit, de wereld in.

Laten we dan gaan, met zijn zegen: tot de einden der aarde.

Gij, Allerhoogste God,

Wakker aan alle vonken van hoop diep in ons
tot een vlam van vertrouwen.

Zegen ons met uw vurige liefde,

met uw vonken die overslaan.

Gij die zijt: Vader, Zoon en Heilige Geest.

Amen.